

Suflete dărâmate: ce pot face adulții când lumea se prăbușește peste copii?

Ce putem învăța din intervențiile de criză în școli de după prăbușirea internatului Liceului „Tamási Áron” și inundarea salinei Praid?

– *Trebuie să merg îmbrăcată în negru la școală astăzi?* m-a întrebat fiica mea, elevă în clasa a VII-a, pe 19 decembrie 2023, la ora 7:30 dimineața.

În ultimii doi ani, două tragedii majore au zguduit Secuimea – evenimente care au ajuns chiar și în presa internațională.

Prima a fost prăbușirea clădirii internatului Liceului „Tamási Áron” în data de 18 decembrie 2023 la ora 15:58.

În urma prăbușirii internatului, doi tineri și-au pierdut viața și alți doi au fost răniți. Sipos Dávid Gábor, în vârstă de 18 ani, elev în ultimul an la Liceul de Artă „Palló Imre”, a murit în seara accidentului. Barabás Orsolya, elevă de 17 ani în clasa a X-a a Liceului „Tamási Áron”, a suferit răni grave și a decedat două săptămâni mai târziu. Alte două eleve ale liceului au fost rănite ușor.

A doua, un an și jumătate mai târziu, când pârâul Corund a inundat salina din Praid.

La sfârșitul lunii mai 2025, pârâul Corund s-a vărsat nestăvilit în salina Praid. În seara zilei de 29 mai 2025 în jurul orei 21:00, salina s-a umplut, iar pârâul a continuat să curgă alene în albie.

Ca urmare a acestui incident, regiunea și-a pierdut cel mai puternic element identitar, cea mai importantă atracție turistică, și cel mai important angajator. În același timp, săptămâni și luni de zile nu s-a știut cu exactitate ce consecințe urma să aibă această evoluție asupra mediului. Din cauza situației periculoase, mai multe familii au fost evacuate din vecinătatea salinei.

Atmosfera

S-a instalat o atmosferă buimacă și sumbră asupra orașului și instituțiilor sale în zilele care au urmat prăbușirii internatului liceului. Majoritatea evenimentelor de Advent și de Crăciun au fost anulate, iar cei mai mulți dintre noi nu ne puteam gândi la altceva: De ce și cum s-a putut întâmpla așa ceva? Cine e de vină? Cum vom trăi mai departe?

Aceeași atmosferă a dominat un an și jumătate mai târziu și Ținutul Sării, în special Praidul, iar neliniștea adulților s-a transferat, inevitabil, asupra copiilor.

– *Au pus umărul acolo unde a fost greu și putem conta pe ei și azi! Și au făcut-o de bună voie, fără să-i oblige cineva* – a afirmat mama lui Dávid, băiatul decedat în seara tragediei de la internat.

– *Jos cu pălăria în fața lor pentru atitudine* – a spus directorul Liceului de Arte „Dr. Palló Imre”.

Adulții au suferit la rândul lor – profesori, părinți – mulți fără să știe cum să reacționeze sau ce să le spună copiilor. Adică, dacă și-au dat măcar seama că ar fi trebui să le spună ceva.

Și în acest moment a venit colacul de salvare din partea psihologilor și a consilierilor școlari, care au încercat să se concentreze pe întrebarea: ce facem mai departe cu copiii?

Ce s-a întâmplat?

A doua zi după tragedie, consilierii școlari din județul Harghita au intrat într-o ședință de urgență la Liceul „Tamási Áron” și s-au întâlnit personal cu Ligia Deca, ministrul educației de pe atunci.

– *Acum, rolul cel mai important îl au consilierii școlari și psihologii, le-a transmis ministrul și le-a cerut să ajute, a relatat Irén Ottilia Szabó, șefa Centrului Județean de Resurse și Asistență Educațională Harghita.*

Centrul orașului Odorheiu Secuiesc este un oraș-școală. Oriunde privești, clădiri de școli vezi.

Cele mai afectate au fost două școli: liceul unde s-a produs tragedia și Liceul de Artă „Palló Imre”. Dar și consilierii din alte instituții au semnalat o creștere semnificativă a solicitărilor pentru servicii de consiliere în acea perioadă.

Ambele instituții primesc elevi de la clasa pregătitoare până la clasa a XII-a, ale căror caracteristici de vârstă diferă semnificativ. Un copil din clasa pregătitoare și un elev în an terminal nu au aceleași nevoi.

În seara tragediei, consilierii celor două instituții au luat legătura cu colegii lor, cu centrul de consiliere, au contactat Colegiul Psihologilor, precum și mentorul lor profesional restaurativ, Vidia Negrea, solicitând sprijin.

În ambele școli, intervenția de criză a cuprins două faze:

1. **Sesiuni de grup** bazate pe scenariul abordării restaurative, al căror scop, potrivit Vidiei Negrea, expert renumit și promotor al acestei abordării în România, este „să se elibereze ceea ce trebuie eliberat”. Să se formuleze nevoile grupului și posibilele căi de urmat. Să scadă nivelul de tensiune și stres și să se regenereze sentimentul de siguranță al copiilor. Scopul intervenției de grup a fost, de asemenea, ca experții să evalueze copiii care erau în pericol, să-i identifice pe cei grav traumatizați și pe cei care aveau nevoie de consiliere și terapie individuală.
2. A doua parte a fost **procesul de consiliere individuală**. În timpul sesiunilor de intervenție de grup, au fost făcute publice numele/lista consilierilor școlari și psihologilor voluntari, de la care se putea solicita consiliere individuală gratuită în următoarele luni. Le-a fost comunicat, de asemenea, numărul de telefon al „Hallgatlak Lelkiségyezőségát” (Serviciul de consiliere psihologică „Te ascult”).

Deoarece Liceul de Arte „Dr. Palló Imre” este o școală relativ mică, cu aproximativ 600 de elevi, acesta a putut organiza sesiuni de intervenții de criză pe grupuri în toate clasele, în zilele de marți și miercuri, cu participarea a 9 consilieri.

Această rapiditate a fost esențială: vacanța de iarnă se apropia, iar la înmormântarea de joi urmau să participe mai multe clase și membri ai școlii.

La Liceul „Dr. Palló Imre”, s-a acordat atenție specială clasei a XII-a B, în care învăța Dávid, băiatul care a murit în seara tragediei. Marți dimineață, dirigintele și consilierul școlar și-au început ziua cu această clasă.

„A fost cea mai grea oră de dirigenție din viața mea.

– În acel moment, singurul meu scop era să țin clasa laolaltă. M-a doborât ceea ce i s-a întâmplat lui Dávid, dar mai erau încă douăzeci și cinci de elevi care aveau nevoie de mine. Trebuia să mă concentrez pe cei care trăiesc – ca ei să treacă peste situație și, pe cât posibil, să își promoveze examenul. Aceasta a fost motivația mea cea mai puternică la momentul respectiv și de asta, în cazul meu, procesul de doliu a început mult mai târziu, ne-a spus dirigintele despre propria-i luptă.

Dirigintele a simțit că, a doua zi după tragedie, ar fi mai sigur să intre la clasă la prima oră însoțit de psihologul școlii.

– Cel mai important a fost să simtă că suntem acolo. Nimic mai mult. Primul pas în tehnica restaurativă este să discutăm despre ceea ce s-a întâmplat, dar ei erau la curent pentru că au fost toți prezenți la salvare, spune consilierul școlar, Melinda Simó.

„Deci, am discutat despre cum au fost afectați fiecare în parte. Deoarece mulți dintre ei nu reușeau să-și formuleze emoțiile din cauza șocului – probabil că nici noi nu reușeam –, am încercat mai degrabă să ne dăm seama de ce ar avea nevoie elevii. Unii au cerut doar să fie lăsați în pace ca emoțiile să-i ajungă din urmă. Alții au vrut să ieșim afară și să aprindem câte o lumânare.

Tot aici am discutat și despre lucruri care țin tot de procesul de doliu și de despărțire: cum mergem la înmormântare, cum ne îmbrăcăm etc. adaugă ea.

La liceul „Tamási” procesul a fost puțin diferit

Dacă la „Palló Imre” șocul a venit sub forma unei tragedii mortale bruște, la Liceul „Tamási Áron” complexitatea situației și durata ei au îngreunat intervenția de criză.

La liceu sunt înscriși circa 800 de elevi. În internat locuiau 100-120 de elevi, din care 97 se aflau în clădire în ziua prăbușirii.

Katalin Molnár, consilierul școlar al liceului la acea vreme, a insistat foarte mult ca în școală să aibă loc o intervenție de criză, au subliniat colegii ei.

La început, doliul provocat de deces nu a afectat școala la fel de profund ca în cazul liceului de artă: inițial se știa doar despre trei răniți. Cu toate acestea, sentimentul de siguranță al copiilor și al adulților a fost grav zdruncinat.

În dimineața de marți, pe coridoare deambulau elevi cu ochii în lacrimi, îmbrățișați unii de alții, și profesori dezorientați.

Potrivit lui Katalin Molnár, nevoia de consiliere individuală a fost mai mare în rândul elevilor din internat. Pentru aproximativ o sută dintre ei, tragedia din 18 decembrie a însemnat pierderea „cele de-a doua case”: de la periute de dinți și bijuterii cu valoare sentimentală până la ursulețul de pluș păstrat încă din copilărie.

Mulți dintre ei au fost marcați și de ceea ce consilierul de doliu Magdolna Singer numește anxietate legată de moarte: eu am scăpat, dar aș fi putut fi sub dărâmături. Sau: de ce tocmai eu am supraviețuit?

Pentru ei, Dávid nu era un nume din știri, ci un cunoscut apropiat. Potrivit mamei sale, Pakot Éva, băiatul se înțelegea foarte bine cu colegii de cameră. I-a spus odată că, oriunde ar ajunge în lume, ei vor păstra legătura pentru totdeauna.

Când doliul vine de două ori

În acele zile agitate, consilierul școlar al liceului a încercat să creeze spațiu pentru nevoile sufletești. În fiecare dimineață, trimitea mesaje de încurajare profesorilor. Prin intermediul diriginților, a distribuit părinților o listă cu semnele la care trebuie să fie atenți — indicii că trauma începe să producă efecte asupra copiilor.

Fiecare clasă a primit datele de contact ale [Serviciului de consiliere psihologică Te ascult](#) și ale specialiștilor care ofereau consiliere individuală gratuită. De asemenea, acolo unde diriginții au solicitat — nu toți au făcut-o — au ajuns unul sau doi consilieri pentru a oferi prim ajutor psihologic sub formă de intervenție de grup.

Psihologii au subliniat că vederea ruinelor poate traumatiza din nou populația.

În paralel, în școală se desfășurau anchetele. Ore întregi de controale și audieri, desfășurate, potrivit consilierului școlar, într-un ton incalificabil. Ea însăși a fost luat la rost de ce mai erau în școală alți șase consilieri școlari fără să fi fost numiți oficial.

Faptul că însăși ministerul educației le ceruse să intervină și își dăduse acordul nu a fost suficient. *Din nou, hârtia a fost mai importantă.* Nu a ajutat nici faptul că, după astfel de audieri, consilierul avea uneori doar zece minute să se adune și să intre, din nou, într-un rol de sprijin emoțional.

În cele din urmă, Irén Otilia Szabó, directoarea centrului, a ajutat la completarea actelor lipsă și a ținut legătura cu presa, degrevând colegii de această povară.

Când elevii liceului s-au întors din vacanța de iarnă, a venit o nouă lovitură: Orsolya, eleva grav rănită în urma prăbușirii și internată la Târgu Mureș, murise și ea. În ciuda rugăciunilor și speranțelor comunității, se produsese o altă tragedie care trebuia înfruntată.

De ce se fac sesiuni de grup când doliul e personal?

Rețeaua de consilieri școlari a putut reacționa atât de prompt, tocmai pentru că funcționează deja ca o comunitate profesională. După cum relatează Irén Otilia Szabó, directoarea CJRAE Harghita, membrii personalului se întâlnesc lunar pe zone. Discută cazurile specifice cunoscute sub denumirea de sesiuni de intervizare.

Irén Otilia Szabó, directoarea CJRAE Harghita

Totodată, În ultimul deceniu, aproximativ 80% dintre consilierii școlari au urmat una sau mai multe formări ample în abordarea restaurativă. Asta a însemnat că, în momentul tragediei, exista deja un limbaj comun și un set de instrumente care puteau fi folosite imediat.

Vidia Negrea, expertă în abordarea restaurative, de origine transilvăneană și stabilită în Ungaria, le-a trimis consilierilor un scurt scenariu de intervenție, pentru a reactiva ceea ce învățaseră împreună.

Esența tehnicii restaurative constă în restabilirea echilibrului destrămat prin conflicte, crize, infracțiuni și alte evenimente, în remedierea nemulțumirilor și în restabilirea relațiilor și a imaginii de sine, evitând în același timp stigmatizarea. În cazul unei traumelor colective, unul dintre cele mai eficiente instrumente este cercul de sprijin (engl. listening circle).

Scenariul cerului de sprijin se bazează pe trei întrebări:

1. Ce s-a întâmplat?
2. Cum te simți acum?
3. De ce ai avea nevoie?

Scopul este ca membrii comunității să poată lua decizii privind pașii următori cunoscând starea reală a celorlalți. Într-un cadru sigur, ascultarea reciprocă reduce stresul, frica și tensiunea acumulate. Comunitatea devine o resursă pentru individ: *nu ești singur, suntem împreună în această situație.*

Dar aceasta nu a fost singura metodă utilizată. În perioada intervenției s-au adunat numeroase multe materiale de specialitate. Colegii care nu au putut participa personal au ajutat voluntarii cu resurse de specialitate. Au adaptat tehnica aplicată după accidentul de autobuz din Verona din 2017, respectiv [bibliografie în limba română](#). În plus, fiecare specialist a incorporat instrumentele cele mai familiare pentru activitatea sa: elemente de psihodramă sau tehnici de relaxare imaginativă.

De exemplu, consilierul școlar, Csilla Balázs, a clarificat mai întâi cadrul sesiunilor de grup cu copiii de la Liceul „Dr. Palló Imre”, explicându-le de ce se afla în clasă și ce urma să se întâmple.

Al doilea pas a fost validarea emoțiilor lor, adică discutarea faptului că ceea ce gândesc și simt în legătură cu veștile este normal într-o asemenea situație excepțională și că intensitatea acestor emoții va scădea. Au avut o discuție generală despre accidente, pericole și tipurile acestora.

De asemenea, s-a realizat un exercițiu privind cercul de control, care i-a ajutat pe copii să înțeleagă ce pot și ce nu pot controla în mediul lor. Acest lucru crește autoeficacitatea și reduce anxietatea. Copiii au putut să-și exprime emoțiile cu ajutorul unor povești, cărți și desene.

În cele din urmă, s-a consultat cu consilierul școlii pentru a afla care erau copiii cu risc și în care clase, respectiv care au fost rezultatele sesiunilor.

Ce se întâmplă dacă intervenția lipsește

Potrivit Vidiei Negrea, dacă în primele două-patru săptămâni nu are loc o intervenție care să ajute la restabilirea echilibrului emoțional, unele persoane pot dezvolta sindromul de stres post-traumatic și se poate înrădăcina în personalitatea lor un mod de gândire paranoic, orientat

spre pericole, (principala preocupare a persoanei atunci când ia o decizie este evitarea pericolului sau crede că ceea ce s-a întâmplat este rezultatul unui blestem sau a unei pedepse – nota red.). Anxietatea și panica, tulburările de somn, depresia și chiar simptomele fizice se pot intensifica, spun psihologii.

Conform literaturii de specialitate, acest fenomen apare la aproximativ 10-15% dintre persoanele expuse de traumă. Riscul este influențat de factori precum simptomele preexistente de anxietate și panică, bullying-ul, tendința spre depresie, comunicarea în familie și mediul familial (dacă pot să-și exprime emoțiile negative).

Ce experiență au avut cei implicați?

1. Elevii

a. Când intervenția a ajutat

Fiica mea din clasa a VII-a de la liceul de arte mi-a povestit că elevii mai mari erau îmbrăcați în negru, iar fața clasei băiatului totul era acoperit de flori și lumânări. Toată lumea a fost foarte deprimată. „Nu-l cunoșteam pe Dávid. Totuși, m-a șocat vestea morții sale tristețea celorlalți. Aveam sentimente amestecate, confuze..”

Reacțiile profesorilor din școală au fost diferite: marți, unii au insistat să țină ore, iar unora chiar le-a venit greu să renunțe la testele anunțate. Alții și-au cerut scuze că nu sunt în stare să predea — și au desenat împreună cu copiii. Pentru ea, aceasta a fost cea mai umană manifestare pe care a văzut-o din partea profesorilor.

Miercuri, un psiholog necunoscut le-a intrat în sală și le-a cerut să răspundă la diverse întrebări și să-și imagineze diferite situații. Potrivit lui V., deși nimeni din clasă nu a îndrăznit să-și citească răspunsurile, dar exercițiul a ajutat-o să-și ordoneze gândurile și emoțiile. După aceea, spune ea, clasa a devenit mai unită.

b. Când sentimentele sunt ambivalente

Situația lui Zs. e diferită. Era în clasa a X-a la liceul „Tamási Áron” și luna respectivă se pregătea să transmită flacăra din Betleem împreună cu cercetașii când colegii lui i-au trimis primele fotografii. La început, nu i-a venit să creadă ce se întâmplase. Apoi s-a speriat — o prietenă de-a ei locuia în internat. Informațiile erau contradictorii. Nimeni nu știa cine a scăpat și cine nu. Nici ce urma să se întâmple a doua zi la școală.

„N-am știut nici pe ce să punem mâna, nici la ce să ne așteptăm. Am întrebat-o pe profesoara de maghiară, cu care comunicăm ușor, dacă vom face școală a doua zi, dacă trebuie să venim în uniformă etc. Am aflat de la ea că a doua zi va fi program normală de cursuri și ne vor comunica personal ce va urma ” – asta s-a întâmplat în prima seară.

Clădirea internatului este încă închisă.

A doua zi, dirigințele lor a intrat în clasă însoțit de sora Tarzícia, profesoara de religie.

– Nu ne-am fi gândit niciodată că îl va afecta atât de tare. Avem un diriginte foarte sever, renumit profesor de matematică. Ne-a spus ce s-a întâmplat și ne-a încurajat să vorbim despre ce simțim, pentru că dacă rămâne în noi, devine periculos. Și ne-a spus ceva important: adevăratele tragedii sunt acestea, nu notele proaste.

Zs. spune că elevii au simțit frica profesorilor. Mulți întârziiau, erau nesiguri, se comportau ciudat. Unii stăteau tăcuți toată ora, alții aprindeau o lumânare și întrebau dacă vor să discute sau să continue materia. De cele mai multe ori, elevii alegeau lecția — era mai ușor decât emoțiile.

Ulterior, unii profesori au reacționat „extrem de nepotrivit”: după moartea lui Orsolya, un profesor a întrebat-o vesel pe colega ei de bancă, grav traumatizată de la bun început, care era culoarea preferată a fetei decedate. Un alt profesor a întrebat la câteva săptămâni după tragedie: – *Unde a dispărut Orsolya? A plecat la altă școală? N-am văzut-o în ultimul timp...* Clasa a ascultat în liniște deplină, neputând să-și creadă urechilor.

Acest lucru a fost suficient de tragic prima dată, dar s-a întâmplat chiar de două ori, spune Zs. La sfârșitul anului, au observat că dirigintele lor a avut un puseu de mânie: s-a înfuriat pentru că unul din colegi i-a încheiat media lui Orsi în catalog. Zs. spune că, după cum se vede, și profesorilor le-ar prinde bine ceva pregătire.

Acolo unde se pot deschide în siguranță

În ceea ce privește intervenția de criză, ea consideră că și ei i-ar fi fost incomod să-și împărtășească sentimentele în fața colegilor de clasă. Ulterior, însă, a constatat că a fost benefic să vorbească despre asta cu două ocazii: în cadrul clubului de teatru și la organizația de tineret.

Ce i-ar fi fost de ajutor atunci ar fi fost să poată spune sincer: sunt teribil de tristă, dar **am nevoie și să trăim, din când în când, normal**. Regreta profund cele întâmplate și i-a fost milă de victime, dar o deranja faptul că tragedia era omniprezentă, fără pauză. De asemenea, îi lipseau evenimentele de Crăciun din oraș; în opinia ei, acestea nu ar fi trebuit anulate, ci organizate în mod discret și intim.

Când lucrurile păreau să se liniștească, vestea morții Orsolyei a redeschis totul. De la început.

Tinerii au fost foarte deranjați de faptul că se căuta constant un țap ispășitor și de raționamentul care însoțea această căutare. La fel și de faptul că toată lumea trebuia să-și exprime sentimentele pe larg pe rețelele de socializare, spune ea.

Cu toate acestea, clasa lor s-a unit, nu au lăsat pe nimeni singur. Și de atunci, au știut că „trebuie să profiți la maxim de viață, așa cum spunem noi, tinerii”, pentru că orice se poate întâmpla în orice moment”.

2. „Nu mi s-au adresat deloc mie în calitate de părinte”

Orsolya Arros, mama lui Zs. a acceptat să fie interviuată deoarece consideră că fiecare școală are inerția ei și „lucruri mărunte pe care le ignorăm”. Un profesor umilește puțin fetele, altul nu acordă destulă atenție copiilor, iar aceste situații problematice, care nu sunt tratate în mod adecvat, nu au consecințe.

În cel mai bun caz, copiii adoptă o atitudine critică față de profesorii lor și caută căi mai potrivite pentru ei înșiși, dar în cel mai rău caz, care este mai frecvent, ei normalizează acest mod de a

acțiunea. Potrivit lui Orsolya Arros, acest lucru este periculos, deoarece creștem o **societate indiferentă și oportunistă**.

Mama îi reproșează serios conducerii școlii și multor profesori atitudinea față de această problemă. În opinia ei, elevii și părinții s-ar fi așteptat la o comunicare și informare deschise, oneste, credibile, care să inspire încredere.

În opinia sa, ar fi fost bine dacă direcțiunea școlii ar fi convocat o ședință cu părinții – dacă nu cu toți, măcar cu părinții elevilor din internat și cu părinții elevilor din clasa în cauză – și, într-o discuție moderată și civilizată, le-ar fi explicat cum să procedeze. În opinia sa, o relație strânsă între părinți și școală este esențială pentru binele copiilor, mai ales în cazul unor tragedii.

3. Aparținătorii victimelor:

Aceeași lipsă de comunicare o resimte și Pakot Éva, mama lui Dávid. Cu părinții Orsolyci nu am reușit să luăm legătura, în ciuda mai multor încercări.

Éva Pakot este profund recunoscătoare psihologilor, consideră că aceștia au făcut totul voluntar, fără constrângere și îi este recunoscătoare și lui Mónika Sipos, capelanul spitalului. Membrii familiei sunt încă profund afectați de ceea ce s-a întâmplat, toți au apelat la sprijin psihologic, iar mama se află și în prezent sub tratament medical.

În săptămânile de după tragedie, a observat o creștere dramatică a nevoii de sprijin psihologic în rândul elevilor — nu doar în școlile afectate, ci în tot orașul. Programările au devenit tot mai greu de obținut.

Despre Liceul de Artă „Palló Imre” vorbește cu recunoștință: mediul familial și apropiat l-a ajutat pe Dávid. Și-ar înscrie din nou copilul acolo. Despre liceul „Tamási Áron” nu poate spune același lucru. Comunicarea a fost, în opinia ei, deficitară. Directorul a sunat-o abia la două săptămâni după tragedie, invocând că nu avea numărul ei de telefon.

Procesul de doliu este îngreunat și de anchetele juridice prelungite, de amânări repetate și strămutări ale procesului. Se teme că, în final, cazul nu va avea consecințe semnificative.

„Dacă au îndrăznit să facă greșeală după greșeală pe șantierul din centrul orașului și nu i-au mutat pe copii din internat măcar pe ultima săptămână în ciuda semnalelor de alarmă ale elevilor, atunci vor putea mușamaliza și cazul acesta.”

Pedepsirea responsabililor nu i-ar aduce fiul înapoi, iar autoritățile și conducerea școlii vor învăța din acest caz doar dacă se clarifică ce a dus la tragedie și cum pot fi prevenite asemenea situații. Dezastrul de la Praid, evacuarea în ultimul moment a Liceului „Eötvös József”, înainte de începerea anului școlar din motive de siguranță, sugerează că încă nu au învățat nimic.

Liceul „Tamási Áron” ne-a solicitat să îi trimitem întrebările în scris. Le-am trimis în aceeași săptămână, iar marțea următoare directorul mi-a promis că va răspunde telefonic a doua zi. În cele din urmă, după ce i-am trimis un e-mail de reamintire vineri, directorul adjunct m-a sunat pentru a-mi spune că solicită publicarea următoarei declarații: „Nu sunt în măsură să ofere un răspuns concret în termenul specificat”.

4. Profesorii

Diriginții lui Dávid și al lui Orsolya sunt de acord că nu întotdeauna este nevoie de psihologi. Ambii au mai trecut prin situații în care un elev le-a murit. Nu au apelat niciunul la ajutorul psihologilor pentru propriul doliu, dar au colaborat profesional cu consilierii școlari pentru binele copiilor. Potrivit lui Géza Dávid, aceștia le-au mult ajutor, dar „*chiar dacă vine psihologul lui Dumnezeu, în cele din urmă fiecare trebuie să-și prelucreze propria durerea în felul său*”.

Renovarea clădirilor aparținând bisericii este finanțată în principal din fonduri provenite de la statul maghiar.

Deoarece nu toți copiii au resimțit trauma la fel, fiecare trebuia tratat individual, au subliniat ambii profesori.

Dávid Géza a observat că evenimentul le-a afectat în principal pe fete și pe cei din internat pentru că „ei erau non stop împreună”. Nu doar că și-au pierdut-o pe Orsi, ci au fost despărțite, ajungând la internate diferite, în alte sisteme, cu reguli noi.

După ce au constatat că elevii din Odorhei nu mai aveau nevoie de ajutor, au lucrat separat cu cei din internat, a spus Katalin Molnár.

În clasa lui Dávid, doi-trei elevi au apelat la psiholog, unii timp de mai mulți ani. Fiind în ultimul an, examenele au amânat procesarea emoțională. După bacalaureat, au simțit nevoia să vorbească despre ce s-a întâmplat. – **Dar acest lucru nu mai era posibil în cadrul instituțional al școlii.**

L-au comemorat pe Dávid și până acum, ori de câte ori au putut: la ceremonia de absolvire, au avut grijă să-l pună în fotografii; **festivitatea de absolvire a fost și festivitatea lui**, iar cu o zi înainte, au fost la cimitir împreună cu dirigințele. Câțiva dintre ei au făcut același lucru și la comemorarea de un an.

Géza Dávid spune că, și astăzi, unii elevi nu au depășit complet trauma. Când subiectul revine, durerea se vede pe chipurile lor. El continuă să discute individual cu cei mai afectați.

În ceea ce privește pregătirea profesorilor și a diriginților pentru intervenția de criză, dirigințele Géza Dávid consideră că pe unii îi poate ajuta, pe alții însă nu. El are încredere în cei 40 de ani de experiență ai săi și crede că, în general, de cursurile de formare profită doar formatorii.

Ar fi nevoie de cursuri practice

Aici nu e de acord cu profesorul și cu directorul de la Liceul „Palló”, care consideră că în România nu numai formarea diriginților – care, de altfel, este o sarcină educațională și administrativă complexă – ci și formarea profesorilor în general se află încă într-un stadiu, să zicem, incipient.

Ar fi nevoie în special de cursuri practice care să abordeze evenimente reale, concrete, cu care un profesor sau un dirigințe se poate confrunta în timpul carierei sale. Există multe cursuri de formare teoretică, dar majoritatea se referă la cazuri individuale.

– La cursurile de formare nu primesc răspuns la ce trebuie să fac când un copil face o criză de nervi și se lovește cu capul de pereți. Încerc să-l liniștesc și să-l calmez în timp ce ceilalți 24 de copii privesc, ne spune o învățătoare.

Melinda Simó, consilier școlar și psiholog la Liceul de Arte „Dr. Palló Imre”.

Melinda Simó spune că există o cerere pentru cursuri de formare în domeniul gestionării crizelor și conflictelor. Acest lucru este confirmat și de faptul că Vidia Negrea a fost recent invitată la școală în cadrul unui proiect la care au participat 22 de profesori. A anunțat cursul pe grupul de profesori de la Liceul „Palló” și, până când a ajuns de la biroul la școală, toate locurile s-au ocupat.

Uitându-se în urmă, consilierul școlar ar fi acționat diferit în ceea ce privește intervenția de criză: ea recunoaște că ar fi acordat mult mai multă atenție intervenției de criză pentru profesori.

5. Învățătoarea

Pentru copiii mici cele mai importante lucruri sunt siguranța și stabilitatea, spune **Anna Bardóczy**, învățătoare la Liceul de Arte „Dr. Palló Imre”. Ea avea clasa a II-a când internatul s-a prăbușit. Luni seara, în noaptea tragediei, ea se gândea deja la ce să le spună copiilor a doua zi. Este convinsă că **situațiile dificile și problemele ar trebui discutate cu copiii mici, dar la**

nivelul lor și atât timp cât este necesar. Cei mici nu înțeleg neapărat ce se întâmplă în jurul lor, dar simt că ceva este ciudat sau neobișnuit și percep tensiunea adulților din jurul lor.

În ziua respectivă, învățătoarea a adaptat lecția în întregime la nevoile emoționale ale copiilor. Au încercat să găsească răspunsuri la fiecare întrebare. Copiii au pus întrebări precum: Pot să ajute? Au voie să se distreze?

A trebuit să-i liniștească, spunându-le că erau în siguranță, că părinții, rudele, doamna învățătoare și ceilalți profesori au grijă de ei. Că este în regulă să fie triști, au voie să glumească și să se simtă bine. Deoarece elevii din clasa a II-a nu pot încă să-și descrie sentimentele în cuvinte, au desenat, iar dacă au apărut întrebări în legătură cu acest lucru, au întrerupt lecția pentru a discuta despre asta până când au epuizat subiectul.

I-a rugat pe părinți să fie atenți la modul în care vorbesc despre acest eveniment în fața copiilor: să nu-i sperie și să nu caute cu furie pe cineva pe care să dea vina. Pentru că, pe lângă anxietate, era evident că elevii începuseră să-i imite pe adulți și deveniseră agresivi unul față de celălalt în activitățile pe echipe și în jocurile de echipă.

Și profesorii ar trebui sprijiniți

Consilierul școlar repartizat clasei i-a vizitat miercuri pentru a organiza o sesiune de sprijin. Învățătoarea a considerat activitatea utilă, dar, deoarece persoana era străină, copiilor le-a luat ceva timp să se obișnuiască cu ea și a rămas prea puțin timp pentru activitatea propriu-zisă, pentru ca ei să vorbească despre ceea ce simt. În opinia învățătoarei, ar fi fost mai potrivită o sesiune mai lungă, de două ore.

În același timp, ar fi fost absolut necesar să se organizeze o ședință comună cu profesorii, în cadrul căreia aceștia să poată discuta, în prezența unui specialist, îndoielile și sentimentele lor cu privire la ceea ce s-a întâmplat.

Perioada de procesare cât timp s-au pus întrebări a durat până la festivitatea de Crăciun a clasei, când copiii s-au relaxat complet. După ce au văzut lucrările lui Dávid la expoziția de Crăciun – ce băiat zâmbitor era și ce lucrări frumoase realizase, iar apoi vom face și noi lucrări asemănătoare – a fost ca și cum subiectul ar fi fost suflat de vânt.

Fisuri în pereți

Dirigintele lui Dávid consideră că o astfel de tragedie este cu atât mai traumatizantă deoarece copiii de astăzi sunt protejați de moarte. Nu sunt duși la înmormântări, nu sunt confrunțați cu faptul că viața este finită, că acest lucru e dureros, dar există ritualuri care îi ajută să treacă peste momentele dificile. Jocurile pe calculator dau, de asemenea, impresia că personajul tău a murit, dar poate fi readus la viață, că „atâta timp cât lumea există, noi trăim și noi”.

Din acest motiv, tinerii nu vor fi suficient de rezilienți și nu vor fi capabili să facă față unor astfel de situații. În opinia sa, acesta este unul dintre motivele sinuciderii în rândul tinerilor: se prăbușesc când se întâmplă ceva grav.

La pragul dintre copilărie și maturitate, când li se întâmplă ceva, ei regresează și devin din nou foarte copilăroși. Se așteaptă cu adevărat ca adulții să le ofere siguranță și îndrumare pas cu pas.

Întreținerea clădirilor vechi, aflate în proprietatea statului, reprezintă o problemă deosebită pentru directori.

Iar acum tragedia lui Dávid i-a zguduit în mai multe rânduri pentru că – așa cum au subliniat ambii diriginți – acesta **nu a fost un accident de mașină, ar fi putut fi prevenit și a fost cauzat de neglijența umană.**

Înainte de moartea sa, Dávid le-a spus colegilor săi că **pereții din cămin erau crăpați**. După incident, ei i-au povestit acest lucru dirigintelui. Mama băiatului a declarat că acesta nu i-a spus nimic, dar i-a spus bunicii sale, care l-a liniștit spunându-i că școala nu se va prăbuși, deoarece, atunci când satul a fost asfaltat, casele s-au zguduit și pereții, la fel, s-au crăpat.

Așadar, a existat un semn, iar **încrederea copiilor în adulți a fost zdruncinată**, continuă dirigintele. Multe lucruri au fost zdruncinate, iar cazul a fost foarte complex. S-a zdruncinat credința lor în siguranța lumii, în justiție și în adulți. Au trecut doi ani și încă nu este clar ce s-a întâmplat acolo. Ai senzația că vor să dea vina pe cineva, că își pasează responsabilitatea unul altuia. A fost șocant ca tragedie, ca deces, dar cred că a zguduit și alte lucruri, la alte niveluri, concluzionează profesorul.

Cifrele

Sesiunile de lucru nu au fost distribuite în mod egal între consilierii de pe listă: unii au primit mai multe solicitări individuale, în timp ce alții nu au primit niciuna. În unele cazuri, au început seria de consiliere personală. (Deși mulți dintre ei au calificări în psihologie, consilierii școlari nu pot desfășura terapie în această calitate sau, mai exact, nu o pot numi terapie, ci trebuie să utilizeze termenii de „consiliere” sau „ședințe de consiliere”. – nota. red.)

Până la sfârșitul lunii februarie, când situația începuse să se normalizeze, un total de 350 de elevi și 48 de profesori au beneficiat de intervenție de criză în grup, iar 32 de elevi, 18 profesori și 11 părinți au solicitat și au beneficiat de consiliere individuală de 76 de ore în total, conform procesului-verbal din 1 martie. Consilierea individuală a continuat și ulterior, iar povestea prăbușirii a revenit în atenția elevilor tot restul anului, dar începând din primăvară, numărul cazurilor a scăzut semnificativ, iar situația a revenit încet la normal.

Aceste cifre reflectă doar asistența oferită de consilierii școlari; ele nu includ asistența oferită de membrii colegiului psihologilor, anumiți preoți din mediul rural, foști consilieri școlari sau psihologi privați sau profesioniști în domeniul sănătății mintale, spune Katalin Molnár. Ea subliniază că nu numai consilierii școlari sau psihologii pot interveni în situații de criză; profesioniștii din domeniul sănătății mintale, preoții etc. pot să acorde, de asemenea, prim ajutor psihologic. De fapt, consideră că fiecare județ are nevoie de o echipă multidisciplinară care să poată interveni nu numai în crize care afectează copiii.

La Praid, au participat la sesiuni de grup în total de 320 de copii din 16 clase, 28 de profesori și 15 părinți, pe parcursul a două zile. Sesiunile au fost conduse de 7 consilieri școlari: doi colegi locali și cinci din zona Odorheiului. După eveniment, 10 copii au beneficiat de consiliere individuală, iar un copil a solicitat din nou acest serviciu în următorul an școlar.

E nevoie oare de reglementări?

Deși în România nu există un protocol specific de intervenție psihologică în situații de criză, există referiri în acest sens în legea educației și în ordinele ministeriale.

După cum ne-a informat Ionela Tudor, președinta Colegiului Psihologilor Harghita, există un acord național de cooperare cu serviciul pentru situații de urgență în baza Ordinului 203/17.09.2010, care intră în vigoare în cazul unui cod roșu, adică a unui dezastru sau incident **în care numărul victimelor depășește zece persoane**. La nivel județean, sunt înregistrați psihologii voluntari care își oferă ajutorul în cazul unui cod roșu.

Da, dar, după cum arată tragedia de la internat și dezastrul de la Praid, intervenția în situații de criză **este necesară nu doar atunci când există peste zece victime**. Legislația care reglementează activitatea consilierilor școlari a fost recent modificată. În timp ce anterior un consilier școlar trebuia să se ocupe de cel puțin 800 de copii, acum se poate ocupa de maxim 500.

Acest lucru nu înseamnă că au fost create noi locuri de muncă. În schimb, un specialist vizitează o dată pe lună instituțiile de învățământ care au rămas fără consilieri școlari din cauza acestei modificări, iar școlile și grădinițele pot solicita asistența lor în cazuri urgente. Această lege **definește situația de urgență**: hărțuire gravă, tentativă de suicid sau tendințe suicidale, deces, boală gravă sau intervenție în situații de criză, spune Irén Ottília Szabó.

Majoritatea interlocutorilor au fost de acord că

ar fi nevoie de un fel de reglementare legată de modul în care trebuie să se desfășoare intervenția în aceste situații. La centrul județean de consiliere se ia în considerare, de asemenea, elaborarea unui protocol și constituirea unei echipe, însă există numeroase obstacole. De exemplu, distanța: **este greu să intervii de la distanță, nu e ușor să intervii întotdeauna nici când ești aproape**, din cauza implicării personale. Deoarece fiecare criză este diferită, au convenit cu consilierii că vor interveni dacă va fi necesar, bazându-se pe lecțiile învățate din ultimele două cazuri. Cheia este munca în echipă, a spus ea.

Zsuzsanna Szalay, care s-a ocupat de intervenția de criză la Colegiul Reformat, ne-a relatat că, din cauza sentimentelor personale care o încercau și a psihozei în masă – deși există tehnici pentru astfel de situații –, i-a fost foarte greu să se distanțeze de propriile emoții și să devină o sursă de sprijin pentru ceilalți. „**A fost o tensiune emoțională enormă**”, spune ea. S-au înscris la consiliere individuală mai mulți copii și profesori, iar ea chiar s-a îmbolnăvit în februarie. În schimb, în Praid, unde nu a fost atât de implicată afectiv, munca ei a fost mult mai ușoară.

Chiar a luat în considerare să-și aprofundeze cunoștințele în acest domeniu, dar cea mai apropiată oportunitate de a participa la un curs de formare în limba maghiară se află în Ungaria.

„Ar fi minunat să existe **un program elaborat pas cu pas**, pentru că atunci când și tu ca profesionist te afli în stare de șoc, ai putea urmări ceea ce trebuie să faci și nu mai trebuie să te gândești la asta, ceea ce reprezintă o povară suplimentară”, spune ea.

Opinia de director

Gábor Zoltán Gergely, directorul Liceului „Dr. Palló Imre”, este de asemenea de acord că un protocol de intervenții în situații de criză ar fi binevenit, iar conducerea să nu fie nevoită să ia măsuri pripite când apare problema. Potrivit directorului școlii, ar fi benefic și dacă nu s-ar tăia finanțarea pentru educație, deoarece clădirile vechi sunt greu de întreținut, în special cele aflate în proprietatea statului. Dacă școala ar fi avut propriile facilități de cazare, s-ar fi putut evita pierderea elevilor. Construcția unei astfel de clădiri este însă o speranță foarte îndepărtată.

Potrivit lui Gábor Zoltán Gergely un director nu are prea multe posibilități de inițiativă; sistemul se așteaptă ca el să respecte legea.

După prăbușirea internatului, o altă problemă pentru el a fost să asigure pe toată lumea, de la elevi la profesori, că fisura dintr-unul din pereți fusese verificată de experți și că nu era atât de gravă încât să cauzeze prăbușirea clădirii.

Ar fi ideală înființarea unei **echipe multidisciplinare în fiecare județ**, adică a unei echipe de intervenție permanente pentru situații de criză, formată din mai mulți specialiști de sprijin și

asistență, susține Katalin Molnár. Eficiența muncii echipei de sprijin formată din specialiști din diverse domenii ar fi combinată și ar putea fi aplicată nu numai copiilor, ci și adulților. O astfel de [echipă există de exemplu în județul Békés](#) din Ungaria.

Praid: unde măcar în școală nu domnește apa

Intervenția de criză a fost perfecționată în timpul dezastrului minier de la Praid. Deoarece nu au existat victime, planificarea a fost ceva mai ușoară. Și în acest caz s-a intervenit imediat și s-au organizat consultări cu profesorii și părinții, psihologii contribuind la calmarea anxietății adulților.

Seara zilei de joi seara, 29 mai, a marcat punctul culminant al tragediei de la Praid, când a devenit clar că ocna Telegdi a salinei nu putea fi salvată, pâraul Corund se întorsese în albia sa, iar mina fusese complet inundată.

În Praid, atât în rândul copiilor cât și al adulților domnea apatia, descurajarea și tensiunea surdă.

Rita Balázs-Györfi, directoarea adjunctă a Școlii Generale „Áprily Lajos” din Praid, s-a simțit descurajată și și-a pus nenumărate întrebări: Cum s-a putut întâmpla așa ceva?

Consiliera școlară Judit Maksai a simțit, de asemenea, că în acele zile în care apa se revărsa în mină, își pierduse puterea și nu mai avea chef să facă nimic. Lucrând cu copiii, a simțit că această stare se răspândise și la ei, de la adulți, că nu-și găseau locul și erau foarte tensionați. Spune că după-amiaza zilei de joi, ziua în care mina a fost inundată, a trecut în această stare de apatie. Cu toate acestea, știind despre intervenția de criză care a avut loc la Liceul „Tamási Áron” și pe baza asistenței masive oferite la acel moment, primul ei reflex ca profesionistă a fost **să ceară întăriri**, spune ea.

Stând în cancelaria școlii, auzind cu o ureche discuțiile dintre profesori, cum se ajută reciproc cu supliniri, așteptând o fetiță în fața cabinetului medical școlar, care vorbește, dar are nevoie de analgezic, străbătând micul labirint din curtea școlii renovate, dar care păstrează încă elementele tradiționale ale unei școli, mă încercă sentimentul că elevii din Praid sunt norocoși. Vă spun imediat și de ce.

Practici băbești și cereri de ajutor din afară

„Până a doua zi dimineată, reușisem să mă adun suficient” încât, împreună cu directorul adjunct, care este și psihoterapeut calificat, au redactat un protocol scris, care a fost trimis în aceeași zi colegilor profesori și părinților de pe grupurile online și din listele de corespondență.

Le-au cerut colegilor lor – chiar cu riscul de a intra în conflict – să nu dea teste în ziua respectivă. Au dorit să dedice acea zi procesării emoțiilor, deoarece un copil aflat într-o stare emoțională tulburată, anxioasă, nu poate avea performanțe bune; trebuie restabilit sentimentul de siguranță și redusă tensiunea înainte să apară simptomele mai grave.

În fotografie, de la stânga la dreapta: Judit Maksai, consilier școlar; Rita Balázs-Györfi, directoarea adjunctă; Enikő Moldován, învățătoare și părinte.

– „Suntem norocoși pentru că mulți dintre colegii noștri profesori au și specializare în psihologie, iar mulți alții, fie instinctiv, fie pe baza studiilor lor, simt că trebuie să ofere sprijin în astfel de situații”, spune Rita Balázs-Györfi, directoarea adjunctă.

Directoarea adjunctă consideră că **este important să se discute mult cu elevii despre aceste potențiale situații de criză**. Cum să se pregătească pentru ele, ce să facă în astfel de situații și, în opinia sa, atitudinea că există o **ieșire din orice situație** ar trebui să facă parte din programa școlară.

Problema apare atunci când ni se pare că totul a luat sfârșit. Însă, în realitate, nu e așa. În orice situație, oamenii au de ales și trebuie căutate soluții, subliniază ea.

Evaluarea necesităților

Vineri, au analizat cine ar fi interesat să participe la discuții. Și-au întrebat colegii și i-au întrebat și pe părinți dacă ar dori să participe la o astfel de sesiune de grup.

Părinții din Ocna de Jos (instituțiile de învățământ din Ocna de Sus, Praid și Ocna de Jos aparțin, din punct de vedere juridic și instituțional, Școlii Generale „Áprily Lajos” din Praid) au solicitat, de asemenea, să poată participa la discuții. Părinții din Ocna de Sus și Praid nu au solicitat o întâlnire, dar cele 28 de cadre didactice din școală au susținut această idee.

Activitățile

În weekend, Judit Maksai, psihologul local, a întocmit un program în funcție de vârsta copiilor cu care doreau să lucreze consilierii voluntari, iar intervenția a avut loc luni și marți.

Au existat diferențe mari între clase. În unele cazuri, tensiunea nu mai era vizibilă datorită intervenției eficiente a profesorilor locali de vineri, iar tot ce mai rămânea de făcut era să se joace. „Evident, aveam în repertoriul nostru jocuri specifice care ajută la dezvoltarea siguranței emoționale și la scoaterea la suprafață a problemelor ascunse”, spune Judit Maksai.

Cu mintea de clasa a VIII-a am înțeles prea bine ce am pierdut

Discutam cu două fete din clasa a VIII-a, fără prezența adulților, despre efectele intervenției de criză.

Nu s-a simțit bine în ziua în care salina s-a umplut de apă. A fost tristă pentru că știa că *„nu există cale de ieșire, dar eu m-am gândit că dacă oamenii se unesc și vom fi perseverenți, cred că tot vom reuși să obținem ceva”*. Am simțit și în sat că atmosfera nu mai era ca înainte— spune Andrea Boglárka Székely.

Renáta Engi era și ea deprimată, deoarece familia ei avea multe legături cu mina. Simțea foarte acut cât de mult îi afecta asta pe tatăl și bunica ei. Nici eu nu am fost cea mai fericită din lume.

— Noi aveam o pensiune și **se bănuia deja demult** că asta se va întâmpla cu salina, nu a venit brusc. Dar când s-a întâmplat, am fost foarte deprimată. Cu mintea de clasa a VIII-a, înțelegeam deja ce pierdusem.

Am considerat utilă intervenția de criză,

au putut să-și exprime sentimentele, gândurile și temerile legate de închiderea salinei și s-au putut asculta unii pe alții. Avantajul a fost că adesea se regăseau în relatările colegilor, ceea ce i-a ajutat să-și exprime propriile sentimente:

– **Exact așa am simțit și eu.** Au fost și persoane care nu au fost atât de atașate de salină și deci, nu au fost atât de afectate de această poveste, spun ele.

La început, toată lumea din sat se temea de ce se va întâmpla, dar acum această teamă s-a potolit și spun că nu mai este un subiect de discuție zilnic. La acea vreme, toată lumea simțea această stare apăsătoare, depresivă, pentru că toți iubeau salina.

Când trebuie să fii mai atent la profesori

Cazul din Praid a fost diferit de cel din Odorheiu Secuiesc, deoarece profesorii au fost mult mai afectați de dezastru decât copiii, iar pentru ei au fost organizate și sesiuni de grup, spune Zsuzsanna Szalay, consilier și psiholog la Colegiul Kiss Gergely din Păsăreni.

Ea și colega sa, Andrea Varga, au condus sesiunea despre care colegii lor au spus, dar și ele au simțit că **a fost extrem de eliberatoare**. Directorul adjunct și consilierul școlar au participat, de asemenea, în calitate de cadre didactice.

Zsuzsanna Szalay, consilier școlar și psiholog

Zsuzsanna Szalay a spus că participanții erau cuprinși de un puternic sentiment de recunoștință și că, din punct de vedere profesional, a fost o experiență foarte pozitivă și încurajatoare pentru ea.

A fost, de asemenea, încurajator să îi vedem pe copiii triștii din timpul sesiunilor care s-au eliberat de durere și au ieșit afară la fotbal în pauză. Cădem, ne rănim, ne scuturăm de praf și mergem mai departe: viața vrea să trăiască, viața continuă.

Acest fenomen poate fi explicat și prin diferența dintre durerea copiilor și cea a adulților, spune Judit Maksai. Copiii nu suferă continuu; uită de ei prin joacă, apoi devin din nou triști, apoi se joacă din nou, chiar și atunci când are loc un deces în familie, explică ea.

Cadrelle didactice din Praid simțeau deja o tristețe de fond, „*procesul de doliu începuse deja în noi din cauza stării colegului nostru bolnav în fază terminală, la care s-au adăugat durerea, amărăciunea și furia cauzate de pierderea salinei*”, explică psihologul și directorul adjunct din Praid.

Rugăciunea și recunoștința ca mecanisme de coping

Enikő Moldován, învățătoare care a participat la sesiune în calitate de cadru didactic și părinte, a adăugat că aproape toți profesorii au legături cu turismul din Praid, mulți dintre ei conducând pensiuni, ceea ce le-a provocat îngrijorare.

Profesoara a spus că soluția ei a fost de la începutul anului, să înceapă ziua cu un cerc și să se roage împreună cu copiii. În fiecare dimineață, decid împreună pentru cine să se roage și de ce. În timpul dezastrului minier, au inclus și mina în rugăciunile lor. Pentru ea, momentul cel mai greu a fost când a trebuit să răspundă la întrebarea

noi ne rugăm, dar de ce s-a umplut totuși salina de apă.

„Iar la asta, le-am spus că Dumnezeu ne-a protejat de ceva mai rău, pe care noi nu-l puteam vedea.”

Prin credință și recunoștință, a reușit ea să rămână fermă pe poziții și neclintită într-o situație familială dificilă. Ea poate fi un model autentic pentru copii în ceea ce privește utilizarea rugăciunii și a recunoștinței ca mijloace de reducere a tensiunii și de menținere a sănătății mentale.

Decorațiune în școala din Praid.

Potrivit directoarei adjuncte, depășirea problemelor prin abordare pozitivă religioasă este asociată cu un nivel mai scăzut de depresie, mai puțină anxietate și o calitate mai bună a vieții.

Pe copii îi afectează în special tensiunea părinților

Potrivit învățătoarei, tensiunea resimțită de părinți are un impact major asupra copiilor. Multe persoane, inclusiv colegii profesori, se tem de război, iar copiii sunt expuși la prea multe știri. În clasa ei, copiii care erau mai anxioși erau cei care aveau deja un fel de problemă sau ai căror părinți erau, de asemenea, mai predispuși la anxietate, de obicei 2-3 copii din clasă.

Atitudinea de a căuta o soluție, opțiuni de supraviețuire și reducerea stresului negativ poate ajuta copiii să facă față situațiilor de urgență majore mai târziu, spun reprezentanții școlii, în cadrul discuției noastre.

Toată lumea din Praid este de acord că ar fi bine să se elaboreze protocoale de urgență care să poată fi utilizate, dar consilierii școlari sunt deja suprasolicitați. Niciunul dintre ei nu știe despre schimbul de experiență între județe sau despre un protocol național de intervenție în caz de criză, iar cooperarea între județe între centrele de consiliere „abia a început să se pună în mișcare”.

Directoarea adjunctă recomandă ca fiecare instituție să-și elaboreze propriile proceduri, nu numai pentru incendii și inundații, ci și pentru situații în care sufletul este în pericol în perioadă de criză.

Cel mai bun remediu e prevenția

Sunt de acord cu Vidia Negrea că prevenția este importantă, motiv pentru care utilizează așa-numitele cercuri proactive. Încep orele de dirigenție cu cercurile „Ce mai faci?”. Consideră că este important să învețe mecanisme de coping și folosesc, de asemenea, tehnici restaurative pentru gestionarea conflictelor în clasă, deoarece activitățile și protocolul emis anterior au fost, de asemenea, elaborate pe această bază. Școala s-a alăturat și programelor Boldogságóra și Sulinyugi, având ca scop reducerea stresului, în special în rândul elevilor din clasa a VIII-a.

În momentul elaborării acestui articol, mai multe persoane au considerat că nu ar trebui să redeschidem rănilor vechi, deoarece timpul le vindecă pe toate. Cu toate acestea, pe baza discuțiilor cu experții și persoanele afectate, precum și a literaturii de specialitate, efectele benefice ale timpului pot fi atinse numai dacă persoana aflată în criză primește o formă de „remediu” pentru durerea sa, iar noi învățăm din greșeli și conștientizăm oportunitățile de remediere.

Fotografii: Pál Edit Éva. Imagine introductivă realizată de Ágnes Szucher.